

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 6748/18

לפני: כבוד השופט ע' פוגלמן
כבוד השופט מ' מזוז
כבוד השופטת ע' ברון

העותר: איליה מלצ'יקוב

נגד

המשיבה: שרת המשפטים

עתירה למתן צו על תנאי ובקשה למתן צו ביניים

בשם העותר: עו"ד ניק קאופמן
בשם המשיבה: עו"ד סיגל אבנון

פסק-דין

השופטת ע' ברון:

1. העתירה שלפנינו מופנית נגד החלטת שרת המשפטים (להלן: המשיבה) מיום 29.8.2018, שבה הורתה המשיבה על הסגרתו של העותר לרוסיה לשם העמדתו לדין בגין עבירת סמים (להלן: צו ההסגרה); החלטה זאת ניתנה מכוח סמכות המשיבה לפי סעיף 18 לחוק ההסגרה, התשי"ד-1954 (להלן: חוק ההסגרה).

ביום 5.5.2015 הגישה ממשלת רוסיה בקשה להסגרתו של העותר לידיה. ביום 30.5.2016 הורתה המשיבה על הבאת העותר לפני בית משפט מחוזי על מנת שיקבע אם הוא בר-הסגרה לרוסיה, ובהמשך לכך נקט היועץ המשפטי לממשלה בהליך להכרזתו של העותר כבר-הסגרה (כאמור בסעיף 3 לחוק ההסגרה). ביום 15.6.2017 קבע בית המשפט המחוזי בירושלים (כבוד השופטת ח' מ' לומפ) כי העותר הוא בר-הסגרה, והורה על החזקתו במעצר עד להסגרתו בפועל (תה"ג 17-02-17222); ביום 23.5.2018 דחה בית המשפט העליון את ערעורו של העותר על פסק דין זה (ע"פ 5473/17, השופטים נ' סולברג, ד' מינץ ו-ע' גרוסקופף; להלן: פסק הדין בערעור). בסמוך לאחר מכן, ביום 3.6.2018 פנה העותר למשיבה בכתב וביקש שתסרב להורות

על הסגרתו לרוסיה – ואולם לדבריו לא זכה לקבל מענה כלשהו לפנייתו. לא רק זאת, לדברי העותר אף לא הודע לו מטעם המשיבה על דבר חתימתו של צו ההסגרה, והדבר נתגלה לו רק ביום 6.9.2018 בשיחה עם נציג המחלקה הבינלאומית בפרקליטות המדינה. יצוין כי תוקפה של ההכרזה על העותר כבר-הסגרה לרוסיה הוארך מעת לעת מכוח סעיף 20 לחוק ההסגרה, ונכון לעת הזו צו ההסגרה עומד בתוקפו עד ליום 17.11.2018.

2. העותר סבור כי צו ההסגרה לוקה בחוסר סבירות קיצוני והוא מבקש את ביטולו; לחלופין מבוקש להורות כי ההסגרה תבוצע רק לאחר קבלת התחייבות מצד ממשלת רוסיה לכך שגורם ישראלי יערוך ביקורת על תנאי כליאתו של העותר שם, ולכך שבמהלך מאסרו ייענו "דרישותיו הדתיות" של העותר.

על פי הנטען בעתירה, העותר נמלט לישראל מתוך חשש לחייו ובעקבות איומים ברצח שקיבל מצד מי שהיה שותפו לעבירה והופלל על ידו. עוד לדבריו, מן המפורסמות שבתי המשפט ברוסיה אינם מקפידים על זכותם של נאשמים להליך הוגן, שתנאי המאסר בבתי הכלא הם מחפירים ושמופעלים אמצעי עינוי נגד אסירים. כן נטען כי העונש הצפוי לעותר ברוסיה צפוי להיות חמור באופן משמעותי מן העונש שהיה נגזר עליו אילו היה עומד לדין בישראל; והעותר מוסיף ומציין שאין לו עבר פלילי כלשהו, והוא שוהה במעצר מאחורי סורג ובריה בישראל מזה שנה וחצי. בנסיבות אלה, כפי שפורטו לדברי העותר גם בפנייתו למשיבה, ובמיוחד לנוכח הסכנה הנשקפת לו כתוצאה מן ההסגרה – לגישתו של העותר היה על המשיבה להשתכנע כי מדובר במקרה יוצא דופן, המצדיק להימנע מהסגרתו לרוסיה. בהקשר זה מלין העותר גם על כך שלא זכה למענה לפנייתו למשיבה, ולדבריו בנסיבות אלה אין לדעת אם טענותיו בכלל נשקלו על ידה קודם לחתימתו של צו ההסגרה. בד בבד עם העתירה הגיש העותר בקשה לצו ביניים, המורה להימנע מהסגרתו של העותר עד להכרעה בעתירתו, וכן בקשה לפטור מאגרה.

3. משהובאה העתירה לפניי, ביום 21.9.2018 קבעתי כי "אין מקום למתן צו הביניים המבוקש במעמד צד אחד"; וכן כי "לאחר שתוכרע הבקשה לפטור מאגרה, יוחלט על המשך הטיפול בעתירה". ביום 3.10.2018 הורה כבוד הרשם ג' לובינסקי זיו על דחיית הבקשה לפטור מאגרה, והורה כי האגרה תשולם עד ליום 23.10.2018 – שאם לא כן תימחק העתירה. בשלב זה הוגשה לתיק "הודעה דחופה ובקשה למחיקת העתירה על הסף מטעם המשיבה", ובמסגרתה עודכנו כי הסגרתו של העותר לרוסיה מתוכננת לזמן קרוב ביותר, וגורמים רוסיים אף צפויים להגיע לישראל בימים אלה לצורך ליווי

הליך ההסגרה של העותר. על מנת שלא לסכל את הליך ההסגרה ואת מסגרת הזמנים שנקבעה, מבקשת המשיבה כי נכריע בעתירה בהקדם ונורה על מחיקתה. העותר מצידו הודיע כי הוא מתנגד למחיקת העתירה, וביקש לאפשר לו למצות את זכותו לקיום ההליך המשפטי בעניינו; כן הודיע העותר כי בכוונתו לשלם את האגרה בתיק בהקדם האפשרי.

4. לאחר שעיינו בעתירה, בבקשת המשיבה ובתגובה לה, הגענו לכלל מסקנה כי יש להיעתר לבקשת המשיבה ולהורות על דחייתה של העתירה על הסף אף טרם שהוסדר תשלום האגרה בתיק – וזאת על מנת שלא לסכל, ולו בעקיפין, את הליך הסגרתו של העותר לרוסיה, שנקבע בתיאום עם הגורמים הרלוונטיים ברוסיה וכרוך בהשקעת משאבים ומאמצים הן מן הצד הרוסי והן מן הצד הישראלי.

סעיף 18 לחוק ההסגרה מורה כי "שר המשפטים רשאי לצוות על ביצוע הסגרתו של מבוקש שהכרזתו כבר-הסגרה קיבלה תוקף סופי, ומשציווה כך מותר למסור את המבוקש למדינה המבקשת ולהעבירו אל מחוץ לגבולות ישראל". הנה כי כן, סמכות שר המשפטים לפי סעיף זה היא סמכות שבשיקול דעת – הגם שהחוק אינו מונה את השיקולים ששומה על השר לשקול בנדון. הכלל שקנה שביתה בפסיקתו של בית משפט זה, הוא ששר המשפטים נדרש להפעיל את סמכותו לצוות על ביצוע ההסגרה, אלא במקרים חריגים ומנימוקים כבדי משקל ומיוחדים: "העיקרון המנחה הוא כי כאשר מתקיימים התנאים הקבועים בחוק להסגרה, יש לכבד ככלל את הסכם ההסגרה הקיים בין מדינת ישראל למדינה המבקשת על דרך של קיום ההסגרה. לפיכך, הגם שבידי שר המשפטים להחליט על הימנעות מהסגרה, יוגבל השימוש בכוח זה רק לנסיבות מיוחדות וכבדות משקל" (בג"ץ 9420/09 פלוני נ' שר המשפטים, פסקה 19 (10.3.2010); כן ראו: בג"ץ 793/83 קירשנבאום נ' שר המשפטים, פ"ד לח(1) 161, 164 (1984); בג"ץ 852/86 אלוני נ' שר המשפטים, פ"ד מא(2) 1, 45-46 (1987); בג"ץ 6392/93 מנינג נ' שר המשפטים (2.3.1994)).

בהתייחס לאותן נסיבות מיוחדות המצדיקות הימנעות מן ההסגרה חרף התקיימות התנאים שבחוק, נקבע כי "שני שיקולים עיקריים עשויים להצדיק הימנעות מהפעלת סמכותו של השר לחתום על צו ההסגרה: האחד – עניינו מדיני בתחום יחסי החוץ; והאחר – עניינו פרסונאלי-הומניטארי. בקווים כלליים, במסגרת שיקולים אלה יש לבחון האם נוצרו נסיבות חדשות אשר לא נשקלו על-ידי בית המשפט כאשר בחן את העתירה להורות על המבוקש כבר-הסגרה, או האם ישנם נתונים בדוקים אשר לפיהם ההסגרה תהא בלתי צודקת בעליל." (בג"ץ 3459/16 גרוזובסקי נ' שרת המשפטים, פסקה 12 (31.7.2016)).

5. בענייננו, העותר סבור כי היה על המשיבה להימנע מלחתום על צו ההסגרה – וזאת בשל שלושה טעמים עיקריים: החשש לחייו אם יוסגר; תנאי המאסר הקשים ברוסיה והחשש לפגיעה בזכותו להליך הוגן; והעובדה כי עונש המאסר הצפוי לו ברוסיה ממושך הרבה יותר מן העונש שהיה מוטל עליו בישראל. עיון בפסק דינו של בית המשפט המחוזי וכן בפסק הדין בערעור, מלמד כי טענות אלה נדונו זה מכבר על ידי שתי הערכאות הללו – ונדחו לגופן. בנוגע לחשש הנטען לחייו של העותר, נקבע בפסק הדין בערעור כדלקמן:

”קביעתו של בית המשפט המחוזי, שלפיה המערער לא עמד בנטל ההוכחה הגבוה המוצב לפתחו בקשר לאיומים על חייו, מקובלת עלי במלואה. טענות אלו אמנם אינן בגדר טענות כלליות הנזרקות לחלל בית המשפט, והן מתייחסות לאיום קונקרטי, אלא שאין די בהן. המערער לא הצביע על אינדיקציה לכך שהאיום המדובר הוא מוחשי וממשי, כזה שהרשויות ברוסיה לא תוכלנה להגן עליו מפניו. אין מדובר אפוא ב'נתונים בדוקים, יוצאי דופן וכבדי משקל' (עניין אלוני, עמ' 47). האירועים שתיארו המערער ואמו התרחשו לפני שנים רבות, והם אינם מטים את הכף לעבר אי-הסגרה.” (ההדגשות שלי-ע'ב) (ע"פ 5473/17, פסקה 18).

בהמשך נדחתה טענתו של העותר אף לגבי העונש הצפוי לו ברוסיה:

”זולת הפניה לחוק הפלילי הרוסי, טען המערער טענות בעלמא. מן הראוי להזכיר כי בישראל, בפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973, נקבע עונש של 20 שנות מאסר לעבירה המיוחסת למערער. אכן כן, כטענת המערער, נקבע בחוק הרוסי עונש מינימום של 8 שנות מאסר לעבירה הנדונה, אך בנסיבות מיוחדות מאפשר החוק הרוסי לבית המשפט לגזור עונש פחות מן המינימום (סעיף 64 לקוד הפלילי הרוסי). זאת ועוד, הצדק עם המשיב בטענה כי לא קיימת דרישה בדין לזהות בין רמת הענישה בישראל, לרמת הענישה במדינה מבקשת ההסגרה” (שם, פסקה 19).

ולבסוף, נדחתה גם טענתו של העותר לחשש מפני פגיעה בזכויותיו בהליך

המשפטי ובמסגרת מאסרו:

”על-פי אמות המידה שתוארו לעיל להוכחת פגיעה בתקנת הציבור, אין לקבל טענה זו. היא מבוססת על 'אינדיקציות להפרת זכויות אדם ואסיר ברמת מדיניות גבוהה' (עניין בולטיאנסקי, פסקה 20), ולא בהקשר

קונקרטי. אין להניח מראש שבית המשפט שידון בעניינו הקונקרטי של המערער לא ידרש לטענת ההדחה ולא ידון בה בלב פתוח ובנפש חפצה, על בסיס אמות המידה של בית הדין האירופי לזכויות אדם, אף אם נקבע בעבר על-ידי בית הדין שיש פגמים באופן התנהלותה של רוסיה בהקשר זה. זאת ועוד, כפי שקבע בית המשפט המחוזי, אין סיבה להניח שדלתו של בית הדין האירופי לזכויות אדם לא תהא פתוחה לפני המערער בהקשר הנדון, ככל שיחפוץ לפנות לאפיק משפטי זה." (ההדגשה שלי-ע'ב') (שם, פסקה 24).

6. וזאת יש להדגיש: משנדחו טענותיו של העותר הן בבית המשפט המחוזי הן בערכאת הערעור, אין מקום לשוב ולהעלותן גם בגדרו של הליך זה. אמנם בעתירה שלפנינו מנסה העותר לעטות על טענות אלה כסות מינהלית – ואולם ניסיון זה לא יצליח. מדובר במיחזור של טיעונים, שכפי הנראה נועד על מנת לדחות את הקץ בכל הנוגע להסגרתו של העותר לרוסיה. אין הצדקה לשוב ולהידרש לטענות העותר בפעם השלישית, ויצוין בהקשר זה כי העותר לא הצביע על שינוי נסיבות או עובדות חדשות שנתגלו מאז שניתן פסק הדין בערעור.

בלא לגרוע מהאמור, יובהר כי יש ממש בדבריו של העותר כי ראוי היה לזכותו במענה לפנייתו למשיבה ומוטב אף לפני חתימתו של צו ההסגרה. העובדה שהדבר לא נעשה היא מוקשית, ואולם אין בכך כדי ללמד שטענות העותר לא נשקלו על ידי המשיבה כדבעי טרם שחתמה על הצו. יתרה מזאת, בהינתן שמדובר באותן טענות שנדונו והוכרעו זה מכבר במסגרת ההליכים המשפטיים שהתנהלו בעניינו של העותר – איננו סבורים כי נפל פגם בחתימתו של צו ההסגרה המצדיק התערבות בשיקול דעתה של המשיבה, וגם אין יסוד לומר כי החלטת המשיבה לחתום על הצו היא בלתי סבירה בנסיבות העניין.

7. העתירה נדחית, ועימה הבקשה לצו ביניים. בנסיבות המקרה אין צו להוצאות.

ניתן היום, א' בחשון התשע"ט (10.10.2018).

ש ו פ ט

ש ו פ ט

ש ו פ ט